אישים באגרות הראי"ה

הרב שלום אלחנן הלוי יפה, ניו יורק

רב בסנט לואיס ובניו יורק, ממייסדי אגודת הרבנים דארצות הברית וקנדה ו"עזרת תורה" · תרי"ח–תרפ"ד (1858–1923)

2 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרב שלום אלחנן הלוי יפה נולד בשנת תרי"ח (1858) בעיירה ואבאלניק, לאביו הרב שמעון פרץ הלוי יפה, ונודע בכינוי "העילוי מוואבאלניק". למד בישיבת וולוז'ין, ובגיל תשע עשרה נסמך לרבנות בידי הרב יצחק אלחנן ספקטור, הנצי"ב ואחרים. כיהן ברבנות בכמה קהילות ברוסיה, ובשנת תרמ"ט (1889) קיבל משרת רבנות בסנט לואיס שבארצות הברית.

בשנותיו האחרונות ישב בניו יורק וכיהן כרב קהילת "בית המדרש הגדול". היה ממייסדי "אגודת הרבנים דארצות הברית וקנדה" ומראשיה, ממייסדי "עזרת תורה" ומראשי ישיבת רבנו יצחק אלחנן, ועסק רבות בענייני הכשרות בעיר. נפטר בכסלו תרפ"ד (1923).

הרב קוק על הרב שלום אלחנן יפה

בשנת תרע"ג (1913) שלח הרב קוק לרב יפה, "ראש לאגודת-הרבנים, הכללית לארצות הברית וקענעדע", מכתב תנחומים על פטירת אמו, שנקברה בארץ ישראל. הרב קוק מצטער שלא היה בעיר ביום פטירתה, ו"לו הייתי אז באתרי ודאי לא הייתי מניח להרחיק קבורתה מקברו דכבוד אביו", ומנחם אותו בדוגמת קבורתה של רחל אמנו, שנקברה רחוק מיעקב. באותה אגרת הרב קוק מבטיח לכתוב הסכמה לספרו "שאילת שלום", ומייעץ בענייני ישיבת "תו"ח" בירושלים (ככל הנראה ישיבת "תורת חיים") (כרך ב', אגרת תקטז).

בכסלו תר"פ (1919) הרב קוק כתב ל"הרב שאול אלחנן יפה", "אב"ד דק' ניוארק". ככל הנראה זהו הרב שלום אלחנן יפה, שישב אז בניו יורק ועמד בראש "עזרת תורה", שתמכה במוסדות התורה בארץ ישראל: באגרת הרב קוק מזהיר שלא לעשות שינוי בסדרי הצדקה למוסדות הקודש בירושלים, כי מצבם "נורא מאוד כעת", ומבקש ממנו לעמוד בראש התומכים בתנועת "ירושלים" (כרך ד', אגרת תתקצז).

האגרות

כרך ב', אגרת תקטז: תנחומים על פטירת אמו, הבטחה לכתוב הסכמה לספרו 'שאילת שלום', ועצה בענייני ישיבת 'תורת חיים'.

"ואשר מרוב ענוה דרש שאבא בהסכמה על ספרו היקר"

כרך ד', אגרת תתקצז: (ככל הנראה אליו, אף שבכותרת נכתב 'שאול אלחנן') אזהרה שלא לשנות את סדרי הצדקה למוסדות הקודש, ובקשה לעמוד בראש התומכים בתנועת 'ירושלים'.

"אקוה שכת"ר יהי' עומד בראש התומכים בתנועה הגדולה והנחוצה הזאת"

נוסח האגרות

2 האגרות שבהן נזכר הרב שלום אלחנן יפה, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקטז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ה אדר ראשון תרע"ג - יפו **נמען:** הרב שלום אלחנן הלוי יפה, ניו יורק

הרב קוק מסכים לתת הסכמה לשו"ת 'שאילת שלום'. הרב קוק מנחם על פטירת אמו של הרב יפה, שנקברה הרחק מקבר בעלה, ומשווה לקבורת רחל אמנו בנפרד מיעקב - 'הכול לטובה'. עוד: הרב יוסף אליהו יעמוד בראש ההנהגה הרוחנית של 'תורת חיים', ולענייני הכספים ימונה גביר ירא שמים.

עיקרי הדברים

- הסכמה ל'שאילת שלום'.
- תנחומים - קבר רחל.
- הנהגת 'תורת חיים'.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ה אד"ר[4] תרע"ג[5].

עתרתו ברכה ושפעת נחומים, יאתיו מני קודש מגנזי מרומים, לכבוד רב רחימאי הרב הגאון הגדול, אוצר תורה ויראה טהורה, רב פעלים. נודע במהללים לשם ולתפארה, בנאות יעקב שה פזורה, ובשערי ציון במלחמת שערה, כקש"ת[6] מוהר"ר[7] שלו'[8] אלחנן הלוי יפה שליט"א[9], הגאב"ד[10] דביהמ"ד[11] הגדול בעוב"י[12] נוייארק יצ"ו[13], וראש לאגודת-הרבנים, הכללית לארצות הברית וקענעדע, ויו"ר[14] לועד הרבנים דקהלת נוייארק הנ"ל[15] יצ"ו.

מכתב-קודש דמר הדר"ג[16] שליט"א הגיעני. ואשר מרוב ענוה דרש שאבא בהסכמה על ספרו היקר, שו"ת[17] שאילת שלו', אף כי לפי דעתי יש בזה משום הפרזה על המדה משני הצדדים, מ"מ[18] חביבה עלי בקשת הדר"ג חביבי וידיד לבי, ובעה"י[19] סמוך ונראה להגעת הגליונות לידי אשתדל בל"נ[20] להביע את שמחת לבבי על שמחת תורה דכבוד ידידי מר שליט"א כחפצו הטהור בעה"י[21].

ע"ד[22] מקום מנוחת אמו הרבנית הצדקנית ז"ל[23]. לצערי לא הייתי בעיר ביומא דאשכבתא דידה ע"ה[24], ובמשך כמה ימים אח"כ[25] בבאי נודע לי דבר פטירתה ז"ל. וחושב אני שלו הייתי אז באתרי ודאי לא הייתי מניח להרחיק קבורתה מקברו דכבוד אביו הרב הצדיק זצ"ל[26]. אך בודאי הכל הוא בהשגחה נפלאה מן השמים תוכן עלילות ב"ה, ואבוהון דכולהו" - קברה של אמן של ישראל רחל אמנו ע"ה, שלמרות קדושת אהבת בחיר שבאבות" נתרחק מקום קבורתה, וכמה ענינים נוראים וגדולים כלולים במאורע זה לדורות עולמים, וכעין זה כל הנהגות זרע קודש תולדות כאבות, ודאי הכל לטובה ולקדושה ולברכה. וזכותם יעמד לזרעם ולכ"י[27] ותנצב"ה[28]. וכמה סבות גרמו שנתעכב מכתב תנחומים ממני להדר"ג[29] שליט"א, ואת כתה"ר[30] הסליחה, וינוחם מן השמים, בנחמת ציו"ר[31], ובכל טוב ושמחה, ונס יגון ואנחה, ואור צדיקים ישמח, ויציץ ופרח לאוי"ט[32] בכט"ס[33].

ע"ד תו"ח[34], לדעתי נכון הדבר שיעמד הרב ר"י אלי' נ"י[35] בראש ההנהגה הרוחנית של המוסד, ועל עניני הכספים ראוי למנות אחד מהגבירים המפורסמים באמונת רוחם, וביחוד ביראת שמים ואהבת התורה, שנמצאים כאלה ב"ה בירושלים עה"ק ת"ו, ואז יבא הכל על מכונו בע"ה[36], והישיבה הקדושה הנ"ל תוכל לחזור לאיתן כבודה. וע"פ[37] יסוד זה כתבתי את הסכמתי, שנדפסה ביחד עם עוד הסכמות של סגנונים שונים.

והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות לכ"ג ידי"נ[38] וכא"ל[39], כנה"ר[40] ונפש ידי"ע[41] דרש"ת[42] מקודש באה"ר[43],

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. אד"ר - אדר ראשון
5. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
6. כקש"ת - כבוד קדושת שם תפארתו
7. מוהר"ר - מורנו הרב רבי
8. שלו' - שלום
9. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
10. הגאב"ד - הגאון אב בית דין
11. דביהמ"ד - דבית המדרש
12. בעוב"י - בעיר ואם בישראל
13. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
14. ויו"ר - ויושב ראש
15. הנ"ל - הנזכר לעיל
16. הדר"ג - הדרת גאונו
17. שו"ת - שאלות ותשובות
18. מ"מ - מכל מקום
19. ובעה"י - ובעזרת השם יתברך
20. בל"נ - בלי נדר
21. בעה"י - בעזרת השם יתברך
22. ע"ד - על דבר
23. ז"ל - זכרונו לברכה
24. ע"ה - עליו השלום
25. אח"כ - אחר כך
26. זצ"ל - זכר צדיק לברכה
27. ולכ"י - ולכל ישראל
28. ותנצב"ה - ותהא נשמתו צרורה בצרור החיים
29. להדר"ג - להדרת גאונו
30. כתה"ר - כבוד תורתו הרמה
31. ציו"ר - ציון וירושלים
32. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
33. בכט"ס - בכל טוב סלה
34. תו"ח - (ישיבת) תורת חיים

35. נ"י - נרו יאיר
36. בע"ה - בעזרת השם
37. וע"פ - ועל פי
38. ידי"נ - ידיד נפשי
39. וכא"ל - וכל אשר לו
40. כנה"ר - כנפשו הרמה
41. ידי"ע - ידידו עוז
42. דרש"ת - דורש שלומו ותורתו
43. באה"ר - באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת תתקצז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ט כסלו תר"פ **נמען:** הרב שאול אלחנן יפה, ניו יורק

בעקבות מברק: יש להיזהר מאוד שלא לשנות כעת את סדרי כספי הצדקה למוסדות הקודש בירושלים, כי מצבם 'נורא מאוד', ואיחוד הגבייה שמבקשים עסקנים יביא לפחת בהכנסה ולמשבר. יש להגדיל את ההכנסה, כי החיים התייקרו. באופן כללי: אין תקנה אלא בתנועה כללית - 'תנועת ירושלים' - שמטרתה 'לשחרר את הקודש מכל עול זר'. הרב קוק מבקש שהרב יפה יעמוד בראש התומכים.

עיקרי הדברים

- לא לשנות את סדרי הצדקה.
- מצב המוסדות.
- תנועת ירושלים.

נוסח האגרת

ב"ה[1] י"ט כסליו תר"פ[2]

שלו'[3] וברכה לכ'[4] מר ידידי הרב הגאון הגדול נודע למשגב בתו"י[5] רב פעלים מו"ה[6] שאול אלחנן יפה שליט"א[7]

אב"ד[8] דק' ניוארק יצ"ו[9], אחדשה"ט[10] באה"ר[11], בטח הגיע ליד כתר"ה[12] הט"ג[13] ששלחתי לו ע"ד[14] מצב עניני הצדקה של מוסדות הקודש דפעה"ק[15] ת"ו[16], איך שראוי להזהר הרבה שלא לעשות שום שנוי כעת, עד אשר יתבררו יפה העניינים מצד ראשי המוסדות ומנהליהם פה, כי באמת המצב של מוסדי הקודש הוא נורא מאוד כעת, ביגיעה גדולה עולה להחזיק עכשיו את המעמד של החזקת התורה ולומדיה, וכל מה שנוסד ברוח של קדושת ישראל ואמונה טהורה, ואם עוד יוגרם פחת בהכנסה ע"י[17] איזה שנוי בסידור הכספים, שעפ"י[18] רוב מוכרח איזה פחת לבוא המניעה של התביעה הפרטית על כל מוסד, שתבא ע"י ההתאחדות, שחפצים בה כעת איזה עסקנים, יכול פחת זה להביא חלילה את מוסדי הקודש לידי משבר.

ע"כ[19] הנני מקוה להשמע מכ"ג כל פרטי הדברים, איך הדבר עומד, ובאיזה מובן יוכל הדבר להיות בטוח, שלא יהיה שום גרעון לכל מוסד ממוסדי הקודש, ע"י השנוי שחפצים לעשות, בעת שאנו חייבים להתאמץ כעת להגדיל את [...] ולהוסיף בהכנסה, כדי להעמיד את יסוד החיים המקודשים באי"י[20] ובעיקו"ת[21] בפרט, על מצב נכון, הראוי להתקיים לפי צרכי החיים שנתרבו ונתייקרו ע"י מצבנו החדש באה"ק[22] ת"ו. והנה כל מה שדברתי עד כה הוא מה שנוגע לעניני המוסדות הק'[23] בדרך פרט, אבל לבסס את תוכן הקודש באי"י בדרך כלל, אחרי העיון היותר חודר בפרטי המצב והיקף הכללי שלה, לא מצאנו תקנה אחרת, כי"א[24] ליסד תנועה כללית, המקפת את כל חיי הקדש באי"י, והיא תנועת ירושלים, שהיא מסתדרת על גבי הסתדרות "ירושלים" שנוסדה על ידי בלונדון, והיא עכשיו ממרכז חיי הקודש שלנו, ומטרתה לשחרר את הקודש מכל עול זר, ולהרים את כל התוכן של קדושת ישראל

באי"י, למדרגה העליונה והרצויה הראויה לעם קדוש על אדמת הקודש. אקוה שכת"ר[25] יהי'[26] עומד בראש התומכים בתנועה הגדולה והנחוצה הזאת, שהיתה ראויה לבא לעולם זה מכבר, אבל עכשיו השעה דוחקת אותנו להיות מזורזים לעבודת הקודש הזאת, למען היות אחרית ותקוה לישראל על אדמת הקודש, ברוח ד' ואור תוה"ק[27].

והי'[28] זה שלו' כנה"ר[29] ונפש ידי"ע[30] דוש"ת[31] באה"ר מהר הקודש

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

עבד לעם קדוש על אדמת הקודש ועובד עבודת הקודש פה עיה-ק ירושלים תובב-א נ.ב.: תודתי נתונה לכ"ג על כל מפעלותיו לטובת מוסדי הקודש פעה"ק[32] ת"ו ובאה"ק[33] בכלל, ועל אשר שלח לנו את הט"ג הנ"ל[34] המתענין בתקון ושמירת מצב הקודש. יהי ד' עמו, ומציון ומקודש יבורך בכל טוב לאוי"ט[35] ידי"ע הנ"ל.

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. תר"פ - השנה תר"פ (1919/1920)
3. שלו' - שלום
4. לכ' - לכבוד
5. בתו"י - בתורה ויראה
6. מו"ה - מורנו הרב
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. אב"ד - אב בית דין
9. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
10. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
11. באה"ר - באהבה רבה
12. כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו
13. הט"ג - הטלגרמה
14. ע"ד - על דבר
15. דפעה"ק - דפה עיר הקודש
16. ת"ו - תבנה ותכונן
17. ע"י - על ידי
18. שעפ"י - שעל פי
19. ע"כ - על כן
20. באי"י - בארץ ישראל
21. ובעיקו"ת - ובעיר קודשנו ותפארתנו
22. באה"ק - בארץ הקודש
23. הק' - הקטן
24. כ"א - כי אם
25. שכת"ר - שכבוד תורתו
26. יהי' - יהיה
27. תוה"ק - תורתנו הקדושה
28. והי' - והיה
29. כנה"ר - כנפשו הרמה
30. ידי"ע - ידידו עוז
31. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

32. פעה"ק - פה עיר הקודש
33. ובאה"ק - ובארץ הקודש
34. הנ"ל - הנזכר לעיל
35. לאוי"ט - לאורך ימים טובים